

הרב שלום יוסף אלישיב
ירושלים

שאלה בענין הודעה לממשלה על התעוללות בילד או בילדה

[שאלת הגרש"פ כהן שליט"א]

בס"ד כסלו תשס"ד

החיים והשלום להוד כבוד מרן הגאון כש"ת הרב יוסף שלום אלישיב שליט"א
רצוני בזה לשאול את השאלות דלהלן:

א. במקרה שאחד יודע ידיעה ודאית שמישהו מתעלל בילד או בילדה באופן מיני או באופן פסיי האם מותר למסור ידיעה זו לפקיד הממשלה מבלי ללכת לב"ד של ישראל (על אף שאפשר שיענישוהו לזה עונש ממון או עונש מאסר)?

ב. את"ל שמותר בכך האם מותר כן גם כשאין לו ידיעה ודאית בזה רק שרגלים לדבר יש בזה או אפילו גם רגלים לדבר אין בזה, רק שיש להסתפק לאיזו סיבה אולי הוא כן או שמא בכל כה"ג חייב ללכת לב"ד של ישראל שהם יכריעו בדבר אם אשם הוא בכך או לא?

ג. בשאלות הנ"ל האם משתנה הדין היכא שהוא חוק הממשלה שאנשים מסוימים [כגון רב או מנהל בישיבה או מחנך או רופא] חייבים למסור ידיעותיהם וחששותיהם בענינים אלו להממשלה, ואם יעברו על החוק הם עלולים לקנס ממון או אפילו למאסר ואף עלולים הם להתחייב סכומי עתק במשפט אזרחי להוריי הילד על שעברו על החוק ולא הגינו על הילד?

והנה לכאורה דמיה הא מילתא לעובדא דר' אלעזר ב"ר שמעון ועובדא דר' ישמעאל ב"ר יוסי בפרק השוכר שמסרו גנבים למלכות דכך היתה הורמנא דמלכא, וכדפירשו הטעם בזה הריטב"א שם והרשב"א בתשובה הובא ביתה יוסף בחו"מ סימן שפ"ח דהם שלוחי דמלכא ומדיני המלכות להרוג ואף בלא עדים והתראה לייסר העולם ושלוחו של מלך כמותו [ואף ר' יהושע בן קרחה שקראו לראב"ש חומץ בן יין ואליהו שאמר לריב"ז שהיה לו לברוח מודו דמן הדין שרי רק שאמרו שמחמת חסידותם היה להם למנוע מזה כמש"כ הרשב"א שם] ואף נראה דק"ו הוא משום שנמסרו שם להריגה, ועוד דהתם הפשע הוא רק בממון אחרים והכא הוא בנפס, מיהו שמא לא נאמר כן אלא במלך שהוא מושל בכיפה במדינתו אבל בכגון ארצות הברית שאף נשיא המדינה אינו בגדר זה שיהא נחשב כמלך לא נאמר כן, אולם יש לומר דהממשלה בכלליות דינה כדין המלך לייסר העולם.

המודה למרן שליט"א על טרחתו והמברכו בשים שלום טובה וברכה לו ולכל אשר אתו
המחכה לתשובתו הרמתה

שרגא פייוול כהן

תשובת מרן הגר"ש אלישיב שליט"א

בס"ד צום העשירי תשס"ד

לידידי וכו' הגרש"פ כהן וכו'

מכתבו קבלתי במועדו ולא עלתה בידי להשיבו עד שהגעתי ליומא דמפגרי ביה רבנן, תוכן השאלה אחד יודע שמישהו מתעלל בילד או בילדה בעיני מין, ובאופן שאין בידינו לעצור בעדו שלא ימשיך במעשיו הרעים, האם מותר להודיע על כך לפקיד הממשלה.

והנה ז"ל הרשב"א בתשו' ח"ג סי' שצ"ג "רואה אני שאם העדים נאמנים אצל הבוררים רשאים הן לקנוס קנס ממון או עונש הגוף הכל לפי מה שיראה להם וזה מקיים העולם שאם אתם מעמידין הכל על הדינין הקצובים בתורה ושלא לענוש אלא כמו שענשה התורה — נמצא העולם חרב — ונמצאו פורצין גדרו של עולם נמצא העולם שמש, וכבר קנסו קנסות במכה את חברו וכו' בכל מקום ומקום דנין לגדרו את הדור וכן עושין בכל דור ודור ובכל מקום ומקום שרואין שהשעה צריכה לכך — והנה אמרו דרב הונא שהיה מבבל קץ ידא — ולפיכך ברורים אלו שעשו זה אם ראו צורך השעה לתיקון המדינה — כדן עשו, — וכ"כ בדאיכא הורמנא דמלכא וכענין שעשו ר' אלעזר בר"ש בר"פ הפועלים"

מתוך דברי הרשב"א שמעינן בדבר שיש בה משום תיקון העולם יש כח לחכמי ישראל שבכל דור ודור לגדור גדר ולעמוד בפרץ גם במקום שאין לנו צירוף של הורמנא דמלכא וממ"ש הריטב"א בחי' לב"מ [פ"ד ב'] משמע לכאורה דכחו של הורמנא דמלכא הוא וז"ל "אמר להו תפסוהו, והא דדאין בלא עדים והתראה, ושלא בזמן סנהדרין, שאני הכא דשליחא דמלכא הוא ומדיני המלכות להרוג בלא עדים והתראה לייסר העולם כמו"ש בדוד שהרג גר עמלקי ושלוחו של מלך כמותו", — אך כפי האמור בדבר שיש בו משום תיקון העולם א"צ בקבלת הורמנא דמלכא.

אכן כ"ז להתיר להודיע לממשלה הוא באופן שהדבר ברור שאכן ידו במעל, ובהו יש משום תיקון העולם אך באופן שאין אפי' רגלים לדבר, אלא איזה דמיון אם נתיר הדבר לא רק שאין בזה משום תיקון העולם אלא הרס העולם יש כאן ויתכן שבגלל איזה מרירות של תלמיד כלפי המורה מעליל על המורה או בגלל איזה דמיון שוא מכניסים אדם למצב שטוב מותו מחייו, — על לא עול בכפו, ואין אני רואה שום היתר בדבר.

והנני בזה ידידושת

יוסף שלום אלישיב

עוד שאלה מהגרש"פ כהן בענין הנ"ל

בס"ד שבט תשס"ד

החיים והשלום להוד כבוד מרן הגאון כש"ת הרב יוסף שלום אלישיב שליט"א

לאחר שכיבדני מרן שליט"א בתשובתו בדבר הנידון של הודעה לפקידי הממשלה אודות התעללות בילד או בילדה שכתב מרן שליט"א שבמקרים מסויימים ניתן להודיע לממשלה באתי בזה בדברות שניות להוסיף לשאול כפי מה שנודעתי שאם החשש של התעללות [כולל גם חשש של מכות לילד וכדומה] הוא על הורי הילד, אז עלולה הממשלה להוציא מהבית כל הילדים בע"כ של ההורים ולהושיבם בבתים אחרים, ואף בבתי של נכרים עד שיתברר הדבר אם אמנם ההורים התעללו בילד אם לאו, ומדכן הוא שואל אני ממרן שליט"א האם דברי תשובתו אמורים גם במקרה כזה. המודה למרן שליט"א על טרחתו והמברכו בשים שלום טובה וברכה לו ולכל אשר אתו.

המחכה לתשובתו הרמתי

שרגא פייוול כהן

העתק תשובת מרן הגר"ש שליט"א

כבוד ידידי הגאון הרש"פ כהן שליט"א

ע"ד השאלה במקרה וההורים מתעוללים בילדיהם [מכות לילד] והחוק מחייב למסור הדבר לפקיד הממשלה והממשלה עלולה להוציא הילד מבית ההורים ולהשיבם בבתים אחרים אף בבית של נכרי, עד שיתברר הדבר האם רשאים למסור הדבר לממשלה באופן שאכן אמת נכון הדבר.

הדבר תלוי בכמה גורמים, ואם הילד נמצא בבית שומרי תו"מ ומתחנך בבתיהם הרי ע"י מסירת הילד לבית נכרי ואף לבית חילוני ה"ז בגדר מסירת זרע ישראל למולך כי אין ספק שזה יפגע בנפש הילד גם אם זה לזמן קצר וזה ישפיע על חינוכו של הילד בעתיד [מדובר במקרה שאין בהתעוללות ההורים משום פקו"ג] יש גם לשקול בגדר של ההתעוללות, שבהשקפה שלהם היא אחרת לגמרי משלנו.

ובכן איפוא על כל מקרה ומקרה צריך שיקול דעת והכרעה ע"י ת"ח גדולים בתורה ויר"ש.

חתימה

הרב משה הלברשטאם

חבר הבר"ץ העדה החרדית

ראש ישיבת "דברי חיים" טשאקאווע

מח"ס שו"ת "דברי משה

מסירה לשלטונות במי שמתעולל בילדיו

בס"ד יום שנכפל בו כי טוב לסדר 'ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד' אל כבוד הרה"ג וכו'...

בדבר שאלתך במקרה לא טהור באב הסורר כפרה שכבר פקיע שמיא בעשותו מעשים מגונים רח"ל ביו"ח, וכבר הזהירוהו כו"כ פעמים על כך, אך ככלב ששב על קיאו הרי הוא חוזר על מעשיו הנילוזים, וב"ב יראים מתקיפתו ומכחו ואין לאל ידם להיפטר מעלילותיו המרושעות.

ובאת בשאלה אם מותר לעשות כנגדו מסירה לשלטונות, כדי שיאסרוהו באזיקים בבית הסוהר, או שמא אסור לעשות זאת מדין מסירה שהעובר על כך אין לו חלק לעוה"ב כמבואר בר"ה דף י"ז ע"א.

עוד שאלת, אם בני ביתו עצמם יכולים למוסרו לשלטונות, ואם אין בכך משום חסרון במצות כיבוד הורים.

והאמת אומר, כי לעת עתה אין זמני איתי לכתוב תשובות ולענות בארוכה לכל שאלה, בהיות שחבילי טרדין מוקפין על צווארי, ואולם לאות ידידות ולגודל צו השעה וההכרח לגלות דעתי בענין זה, אמרתי אחכמה ואעלה על הכתב מה שנלעג"ד בענין זה.

ראשית דבר, הנה ידועים דברי הגמ' בב"מ דף פ"ג ע"ב אתיוה לרבי אלעזר ברבי שמעון וקא תפיס גנבי ואזיל, שלח ליה רבי יהושע בן קרחה חומץ בן יין עד מתי אתה מוסר עמו של אלקינן להריגה, אמר ליה קוצים אני מכלה מן הכרם, שלח ליה יבוא בעל הכרם ויכלה את קוציו וכו', אמר שישו בני מעי שישו, ומה ספיקות שלכם כך ודאית שלכם על אחת כמה וכמה, מובטח אני בכס שאין רמה ותולעה שולטת בכס. ועיי"ש בגמ' שלאחר פטירתו קרעו לכריסיה והוציאו את בני מעיו בשמש בימי תמוז ואב ולא הסריחו.

הנה לן פלוגתת ר"א בר"ש וריב"ק אם מותר למסור גנבים לשלטונות שידונום למיתה או לא.

ובפשטות צריכים דברי הגמ' ביאור, מה ראה ריב"ק להמליץ טוב על הגנבים, ולאסור על ר"א בר"ש למוסרם למלכות. ובכלל צ"ע במאי פליגי ר"א בר"ש וריב"ק.

ואשר יראה בזה, על פי דברי הב"י בחו"מ סי' שפ"ח מחו' ח' שהביא מהרשב"א בדין המוחזק למסור, אם מותר למוסרו להריגה בידי המלכות, שכתב הרשב"א להתייר.